

ЛІТЕРАТУРА:

1. Улюкаєва І. Г. Історія дошкільної педагогіки: підручник / І. Г. Улюкаєва. К.: Видавничий Дім «Слово», 2016. 424.
2. German Games Archive, Nuremberg Municipal Museums. Spear's Game. A family history of games. Virtual exhibition. URL: <https://museums.nuernberg.de/visitor-services/virtual-exhibitions>.
3. Герус Л. Українська народна іграшка / Людмила Герус. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2004. 266 с.

Василь КОГУТ

*магістрант,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
vp227473@gmail.com*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ ПОНЯТЬ

Реформа Нової української школи передбачає модернізацію освітнього процесу з метою формування ключових та предметних компетентностей. Відповідно актуальним є перехід до нових освітніх трендів, використання інноваційних технологій під час формування географічних понять.

До питань впровадження інноваційних технологій в освітній процес долучилося багато вчених та педагогів-методистів, зокрема: О. Варакута, Г.Довгань, С. Кобернік, Т. Назаренко, О. Супричов, А. Яськова, В.Самойленко, В. Корнеєв та ін.

«Інноваційні технології - це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів» [2]. Основними формами інноваційних технологій у навчанні географії є інтегроване навчання, групова навчальна діяльність, інформаційні та інтерактивні технології, а також проектні технології й нестандартні форми уроків. . [5, с. 12]

Інноваційні технології покликані розв'язувати традиційні завдання, потавлені на уроці у новий спосіб, що має новаторське підґрунтя. Тому, як визначає О. Сиротенко «інноваційний процес являє собою вмотивований та цілеспрямований свідомий процес створення, освоєння, використання та поширення сучасних ідей, зокрема інноваційних технологій та методик, які доцільно застосовувати при формуванні знань. Інновації – це нововведення у змісті, методах, прийомах і формах навчання. Виділяють такі основні інноваційні методи навчання: інтерактивне навчання, інформаційно-

телекомунікаційні технології, творчі завдання, нестандартні уроки, дискусії, ігри тощо. [1]

У своїх наукових працях В. Корнеєв виокремлює високе значення інноваційних технологій у сучасній системі географічної освіти, зазначаючи на потребі модернізації освітнього процесу на основі досвіду реформ освіти провідних країн Європи. [8] Він вважає, що під час уроків географії необхідно послуговуватися інноваційними підходами щодо якнайкращої реалізації освітніх цілей. [3, с. 82]

І. Остапенко у своїй статті «Впровадження інноваційних технологій на уроках географії у загальноосвітньому навчальному закладі» наголошує на тому, що саме інноваційні технології дозволяють досягти головної мети географічної освіти, що ґрунтується на всебічному розвитку особистості та врахуванням індивідуальних особливостей та інтересів й здібностей, що відбувається внаслідок формування географічної культури, як основи світосприйняття». [3, с. 82]

Як зазначає О. Супричов, інноваційні технології здатні вирішити багато надскладних завдань щодо правильного формування географічних знань й навчального матеріалу, зокрема при формуванні загальногеографічних понять.

У психолого-педагогічній та методичній літературі виділяється ціла низка інноваційних технологій. Які можуть бути застосовані в освітньому процесі, вони виділені у статті Наталії Андросової «інноваційні технології в школі», зокрема такі, як:

- розвивального навчання (автори - Д.Ельконін, В.Давидов, О.Дусавицький, В. Паламарчук);
- особистісно - орієнтованого навчання (О. Савченко, С. Подмазін);
- колективного навчання (Л. Кочина, Н. Бібік);
- модульно-розвивального навчання (А. Фурман);
- життєтворчого навчання (І. Єрмаков);
- особистісно-орієнтованого виховання (І. Бех);
- психологічного управління (Л. Карамушка, Н. Коломінський);
- інтеграційної природничої освіти (В. Єльченко) тощо.

Саме на основі даних технологій, що проявляються у великій ефективності, апробованої на практиці, як вищезгаданими авторами, так і вченими-методистами, можливо якнайкраще продемонструвати методіку формування загальногеографічних понять. [7]

Покажемо процес формування загальногеографічного поняття «вітер» на етапі уроку «Формування і засвоєння нових знань, умінь і навичок» під час вивчення теми «Вітер. Постійні і змінні вітри»

(Географія. Загальна географія. 6 клас), використовуючи методику О. Варакути. [2, 6]

Методика формування поняття «вітер»

1. Мотиваційна і змістова підготовка до засвоєння поняття

1. Розгадайте загадки (учням пропонуються загадки про вітер):

- Крил не має, скрізь літає та ще й куряву здіймає (*Вітер*)
- Молоденький розбишака із хати солому зносить (*Вітер*)
- Прийшов хтось, узяв щось, пішов би за ним – та не знаю за ким (*Вітер*)
- Рукавом махнув — дерево зігнув (*Вітер*)
- Без рук, без ніг, а ворота відчиняє (*Вітер*)
- *Отже, про що ми будемо говорити сьогодні на уроці?*

2. Організація чуттєвого сприймання предметів та явищ природи на основі яких формується поняття

1. Перегляд і аналіз відеофрагменту «Енергія вітру» (<https://www.youtube.com/watch?v=w0aKG3sUXbs>)

- Чим корисний вітер?
- У наслідок чого утворюється вітер?

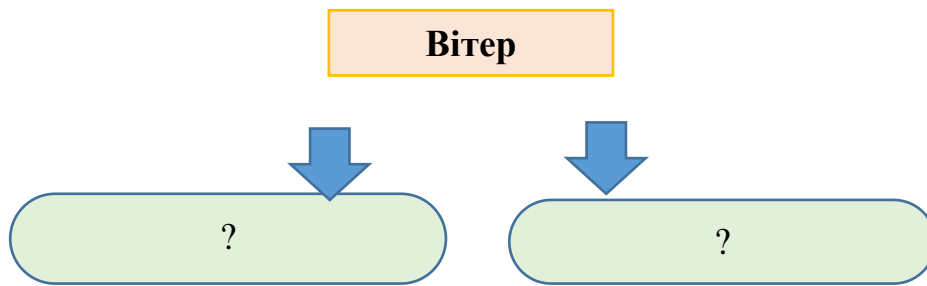
2. Гра «Естафета» (*змістова підготовка до формування поняття «вітер»*). Після правильної відповіді на запитання естафетна паличка передається наступному учневі.

- Що таке атмосферний тиск?
- За допомогою якого приладу вимірюється атмосферний тиск?
- Чи є однаковим атмосферний тиск у різних куточках планети?
- Яким є нормальний атмосферний тиск?
- Який атмосферний тиск вищий: 735 мм.рт.ст. чи 755мм.рт.ст?
- Від чого буде залежати зміна атмосферного тиску?
- Чи може атмосферний тиск змінюватися упродовж дня? Від чого це буде залежати?
- Чи однаковий атмосферний тиск на одній і тій же місцевості в різні пори року?

Отже, атмосферний тиск може змінюватися, він залежить від зміни температури повітря і в різних місцях Землі він буде різним.

3. Організація розумової діяльності, спрямованої на виділення істотних ознак поняття.

1. На слайді висвітлюється схема, яка заповнюється під час проведення дослідів.

1. Дослід перший.

– А зараз візьміть у ваші руки зошити, та помахайте ними біля вашого обличчя.

– Що ваша шкіра відчула при цьому? (Вітерець)

– Чому він утворився? (Відбувся рух повітря)

2. Дослід другий.

– А зараз візьміть у руки паперову стрічку і дмухніть на неї. Як ви вважаєте, чи буде переміщуватися повітря?

– Скажіть, а яким чином це повітря вплинуло на стрічку?

– В якому напрямі рухається стрічка, коли ми дмухаємо на неї?

– Отже, повітря може переміщуватися внаслідок дії якоїсь сили.

Відбувається рух повітря у горизонтальному напрямі. Це перша істотна ознака поняття «вітер». Запишемо її до схеми.

3. Метод «Коло ідей» (учням запропоновані запитання, які висвітлені на слайді презентації).

– Якщо ми взимку відкриваємо кватирку вікна у кімнаті, щови відчуєте, коли будете стояти біля неї? (Прийшло холодне повітря)

– Скажіть, як ви вважаєте, чому це сталося?

– Яка температура повітря зимою на дворі? (від'ємна)

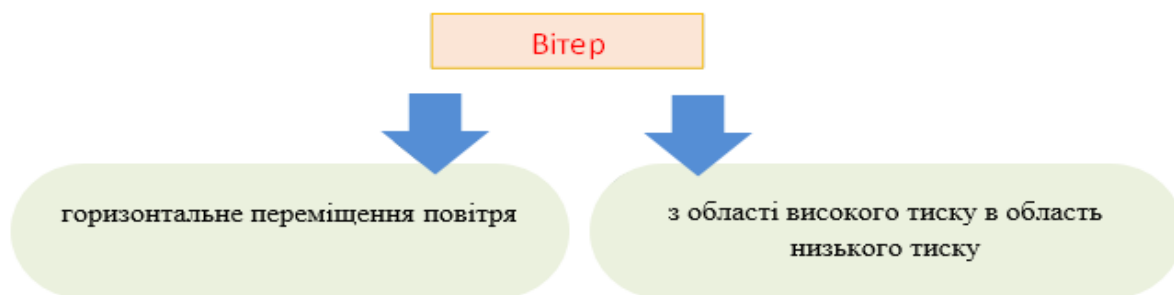
– Яка температура повітря буде у вас в кімнаті? (додатна)

– Який при цьому буде атмосферний тиск на вулиці, порівняно з атмосферним тиском в кімнаті? (Вищий)

Отже, різна температура повітря, спричинила виникнення різниці атмосферного тиску на вулиці та у кімнаті, що у свою чергу і викликало переміщення повітря з області високого тиску в область низького тиску. Це є наступною ознакою поняття «вітер». Запишіть її до схеми.

4. Узагальнення і словесне визначення суті поняття, позначення його відповідним терміном

- А тепер користуючись складеною схемою, скажіть що таке вітер (вчитель допомагає, показує ознаки, записані до схеми указкою і називає сполучні слова)

– Хто спробує самотійно сказати, що таке вітер, користуючись записаною схемою?

– Тепер скажіть, що таке вітер без висвітленої схеми?

5. Введення сформованого поняття у систему географічних знань.

1. Робота з інтернет картою

– Користуючись інтернет джерелами, знайдіть карту «Напрями постійних вітрів», скажіть, що впливає на формування напрямку постійних вітрів?

– Чому напрям постійних вітрів саме такий?

Отже, впровадження інноваційних технологій на уроках географії значно підвищує ефективність її вивчення, особливо під час засвоєння загальногеографічних понять. Тому не даремно інноваційні методи навчання доцільно впроваджувати під час усіх етапів методики формування загальногеографічних понять. Це буде забезпечувати високу мотивацію, розвивати творчий потенціал.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонюк Л. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес [Електронний ресурс] / Л. Антонюк // Управління школою. 2019. № 22–24. С. 88–91.
2. Варакута Ольга Формування в учнів географічних понять // Географія та основи економіки в школі . 2002 . № 6. С.28-31.
3. Супричов О.В. До питання формування географічних понять у школярів у курс «Країнознавство» / О.В. Супричов// Географія та основи економіки в школі. 2011. № 7-8. С. 36-39.
4. Жемеров О.О. Сучасні технології навчання географії України: [Метод. посіб. для студ.-географів ВНЗ] / О.О. Жемеров, В.М. Блазун. - Харків: ХНУ ім.В.Н. Каразіна, 2014. – 32 с.
5. Корнеєв В. Інноваційні підходи до навчання географії / Віктор Корнеєв // Географія та основи економіки в школі. 2009. № 7-8. С. 21-25.
6. Методика навчання географії (Курс лекцій): Навчальний посібник. Переробл. і доповн. / Варакута О.М. Тернопіль: ТНПУ, 2021. 184 с.
7. Назаренко Т. Інформаційно-комунікаційні технології і географія / Т. Назаренко // Краєзнавство. Географія. Туризм: газ. для вчителів географії – 2008. (№ 3). Січ. С. 11.
8. Стадник О.Г. Нетрадиційні форми уроків географії. Х.: Основа, 2013. 96 с.